

Bc. Martina Ménová, The role of the mother tongue in EFL classes
Diplomová práce
Ústav anglického jazyka a didaktiky, FFUK, září 2015

Posudek vedoucího práce

Autorka se v DP zabývá rolí mateřského jazyka při vyučování angličtiny. Jde o téma, které se periodicky objevuje, přičemž se ve vývoji didaktiky cizích jazyků setkáváme s permissivními i naprosto zamítavými postoji k využití mateřštiny. Autorka, zkušená učitelka AJ, si je vědoma metodického potenciálu systematického využití mateřštiny a svou prací se snaží i v zájmu vlastní praxe problematiku zmapovat tak, aby jako učitelka dokázala tento potenciál nejen využívat, ale jako metodička i předávat dalším učitelům.

V teoretické části se problematikou zabývá nejprve z historického hlediska, posléze ji nazírá z pohledu učitelů i žáků, jejich názorů a zkušeností. Dále pojednává o metodických aspektech s ohledem na využití mateřštiny např. při výuce gramatiky, slovní zásoby či na různých úrovních pokročilosti. Teoretická část se opírá o přehled literatury a především o klíčovou monografii Butzkamma a Caldwella (2009). V historické části bych si dokázal představit chronologičtější členění a větší důraz na zdůvodňování jednotlivých historických přístupů k problematice. Teoretická část uvádí značné množství různých aspektů nazírání problematiky; jako určitou slabinu bych ale vnímal ne vždy zcela jasné zdůvodnění zařazení té které části. V tomto ohledu by textu prospěly jasněji formulované úvodní odstavce a přechodové pasáže. Výsledný text by pak působil jako logičtěji strukturovaný. Z teoretické části se nakonec stává návod na využití mateřštiny při výuce, neboť autorka ilustruje probírané principy ukázkami praktických aktivit. Celkově oceňuji šíři témat, která do teoretické části zahrнула, jakkoliv je s tím spojena nižší míra propracovanosti některých oddílů. Dále oceňuji i zasazení do kontextu učitelů, kteří nejsou rodilými mluvčími jazyků, jež vyučují. Výsledkem bádání v literatuře je především zjištění, že soudobá didaktika CJ je k využití mateřštiny natolik permissivní, že vznikají i celé publikace, které rozpracovávají možné techniky a poskytují pro ně teoretickou oporu. K tomuto tématu se autorka opakovaně vrací.

Cílem praktické části bylo provést výzkum studentských postojů k problematice využití mateřštiny ve výuce. Autorka tak chce zjistit, zda výše zmíněný permissivní postoj je pozitivně vnímán samotnými studenty. Logicky proto volí jako nástroj sběru dat dotazník s množstvím otevřených otázek. Tím si sice násobí objem dat k analýze, ale zároveň dává prostor, aby studenti skutečně sdělili své postoje. Těch se ukáže být značné množství a autorka tak musí využívat nástrojů užívaných v kvalitativním výzkumu. Výsledky prezentuje graficky (tabulky však mohly být poněkud úhlednější) a slovními komentáři, v nichž shrnuje kvantitativní výsledky a doplňuje je o reakce studentů v otevřených otázkách. Vlastní numerické výstupy přitom nejsou natolik důležité jako plejáda názorů a úvah, ke kterým se tak dostáváme. Autorka si v diskusi a závěru všímá, že její data vypovídají především o skutečnosti, že studenti jazyků jsou schopni hluboké reflexe procesu výuky a učení se a že je třeba, aby si tohoto učitelé byli nejen vědomi, ale aby s názory a jejich formací i aktivně pracovali. Jakkoliv je vzorek, s nímž se v práci pracuje (38 respondentů) zdánlivě malý, jde pravděpodobně o reprezentanty mnoha různých škol, navíc o studenty, jejichž zkušenosti z jazykových tříd jsou bohaté, dlouholeté a pokrývají všechny úrovně pokročilosti.

Dotazník, který autorka sestavila je obsáhlý a zevrubně pokrývá problematiku. Je škoda, že z verze otištěné v příloze vypadlo číslování otázek, což znesnadňuje orientaci při čtení rozborů. Dotazník je logicky členěn a vedle témat týkajících se jazyka samotného se dozvídáme i informace o strategiích učení se i vyučování. Rozbory jsou velmi důsledné. Jsa obeznámen s autorčím kompletním datovým vzorkem z výstupu dotazníkového šetření, nemohu než ocenit systematickost

a pečlivost, které autorka prokázala při jejich třídění a analýze. Výsledný text je však místy až příliš popisný.

Autorce se podařilo naplnit cíl práce, tedy prozkoumat postoje studentů k využití mateřštiny při výuce angličtiny. Sesbírala a setřídila velké množství názorů a dokázala z nich vyvodit závěry pro učitelskou praxi i pro vzdělávání a další vzdělávání jazykářů, aniž by přitom práci zatížila vlastními subjektivními názory, kterých má jistě jako aktivní učitelka dostatek. Práci by prospěl časový odstup, který by možná autorku vedl k hledání propojenější struktury teoretické části a možností "zeštíhlení" části analytické. Jako vedoucí práce oceňuji svědomitost, s jakou autorka práci konzultovala, plánovala a zvažovala. Velice oceňuji, že volba didaktického tématu pro tuto závěrečnou práci byla motivována snahou dále se připravovat na budoucí profesi.

Závěr

Autorka splnila zadání práce, proto ji doporučuji k obhajobě. Pouze s ohledem na výše zmíněné drobné slabiny navrhuji předběžné hodnocení na škále **výborně až velmi dobře**.

PhDr. Tomáš Gráf
28.8.2015

Otázka k obhajobě

Jak souvisí zkoumaná problematika s dichotomií explicitního a implicitního učení a vyučování?